

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

УДК 342.565.2:328.185

Шаптала Н. К. – кандидат юридичних наук, суддя Конституційного Суду України, м. Київ

Принципи формування доказової бази під час розгляду Конституційним Судом України справ щодо антикорупційного законодавства

Висвітлено питання, пов'язані з процесом формування доказової бази під час розгляду Конституційним Судом України справ щодо антикорупційного законодавства. Автор, дослідивши практику Суду щодо вирішення питань конституційності положень законів України в галузі протидії корупційним правопорушенням, акцентує увагу на особливостях процесу формування юридичних позицій Суду щодо конституційності положень цих законів, оскаржених суб'єктами права звернення до Конституційного Суду України. За результатами дослідження сформульовано висновки, сутність яких полягає в такому: корупція є соціально-політичним явищем, обумовленим, насамперед, недосконалістю функціонування державних і суспільних інститутів, своєрідною реакцією індивідуума на вади соціуму. Негативний вплив корупції не обмежується завданням шкоди економічним чи політичним інтересам суспільства, вона є психологічним явищем, яке, пронизуючи суспільство наскрізь, зводить нанівець багатомірові досягнення людської цивілізації в галузях моралі, правової культури та поваги до принципів демократичного, правового й соціального устрою суспільного життя. Держава не тільки має право, а й зобов'язана вжити дієвих заходів з протидії цьому антисоціальному явищу. Для ефективного подолання корупції як соціально-політичного явища та протиправного діяння замало лише формування відповідної законодавчої бази, необхідно задіяти всі елементи антикорупційного загальнодержавного механізму (законодавчі, виконавчі, судові) та громадського контролю. Роль і місце Конституційного Суду України в реалізації антикорупційного законодавства визначають його повноваження вирішувати питання конституційності положень актів цього законодавства. Рішення, ухвалені Судом з питань, що віднесені до його повноважень, є результатом розумової інтелектуально-аналітичної діяльності суддів щодо пізнання й оцінювання, передусім, з позиції відповідності оскаржених актів або їх окремих положень загальнолюдським цінностям, доктринальним позиціям Конституції, законам, актам міжнародного права тощо (аксіологічний вимір), а також їх впливу на суспільно-політичний простір (онтологічний вимір). Основу доказової бази, на підставі якої формуються юридичні позиції Суду в справах щодо антикорупційного законодавства, становлять докази відповідності положень цього законодавства конституційно визначеним основоположним принципам правотворчої та правозастосовної діяльності демократичної і правової держави, які полягають, зокрема, у такому: обмеження певних прав та свобод особи положеннями актів антикорупційного законодавства є правомірним за умови, що такі обмеження застосовують виключно у випадках й обсязі, передбачених Основним Законом України;

діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, як правотворчу, так і правозастосовну, а саме з питань протидії корупції, слід здійснювати виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Ключові слова: антикорупційне законодавство; доказування; конституційний судовий процес; корупція; юридична позиція.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Корупція – це соціально-політичне явище, яке є однією з ключових загроз національній та економічній безпеці держави. Питання, пов'язані з протидією корупційним виявам, були предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких слід відзначити праці І. Бабеця, В. Бутенка, З. Варналія, С. Гусарева, С. Дубенка, Т. Кагановську, В. Каспрука, Т. Коломойця, Ю. Комісарчука, Г. Кохана, М. Мельника, Є. Палигу, В. Попова, В. Прокопенка, О. Прохоренка, І. Ревака, С. Серьогіна, О. Терещука, Л. Удалову, В. Франчука, С. Шатраву, М. Яблокова та ін.

Водночас, попри значну кількість публікацій за цією темою, аспекти антикорупційної діяльності є недостатньо дослідженими. Зокрема, це стосуються питання визначення ролі та місця Конституційного Суду України (КСУ, Суд) у формуванні антикорупційного законодавства, визначення його відповідності конституційним принципам демократичної, правової та соціальної держави Україна.

Метою статті є дослідження процесу формування доказової бази під час розгляду Конституційним Судом України справ щодо антикорупційного законодавства. Для досягнення поставленої мети вивчено практику судового конституційного контролю щодо законів, які регулюють питання протидії корупції. Увагу акцентовано на дослідженні процесу формування юридичних позицій Суду щодо відповідності Конституції України положень цих законів, оскаржених суб'єктами права звернення до КСУ.

Виклад основного матеріалу. Корупція – це соціально-політичне явище, обумовлене, насамперед, недосконалістю функціонування державних і суспільних інститутів, своєрідною реакцією індивідуума на вади соціуму. Негативний вплив корупції не обмежується завданням шкоди економічним або політичним інтересам суспільства, вона є психологічним явищем, яке, пронизуючи суспільство наскрізь, зводить нанівець багатовікові досягнення людської цивілізації в галузях моралі, правової культури та поваги до принципів демократичного, правового та соціального устрою.

Унаслідок утвердження у свідомості громадян не тільки припустимості корупційних дій, а й їх обов'язковості формується

схема, за якої держава отримує громадянина з деформованою з дитинства психікою щодо питань життєдіяльності в суспільстві, а також особу із засвоєними прикладами використання посади для власного протиправного збагачення. Ідеться не тільки про осіб, які обіймають посади в органах державного управління (правоохоронних, контролюючих, дозвільних тощо), а й про осіб, які є суб'єктами звернення до таких осіб чи органів.

Отже, усвідомлюючи негативні наслідки корупції, держава не тільки має право, а й зобов'язана вжити дієвих заходів з протидії антисоціальному явищу. У цьому контексті в ст. 15 Конвенції ООН проти корупції 2003 року зазначено, що «кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання кримінально караними наступних діянь, якщо вони вчинені умисно» [1].

У вітчизняному законодавстві правові й організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст і порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, процесів усунення наслідків корупційних правопорушень визначено в Законі України «Про запобігання корупції» [2] (Закон). Згідно із цим Законом, корупцією визнано дії, спрямовані на використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей для цілей одержання неправомірної вигоди або обіцянка чи надання такої вигоди названій особі з метою схилити її до протиправного використання службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей (ч. 1 ст. 1).

Зазначений Закон також визначає антикорупційну діяльність як певну «систему». Особливістю функціонування такої системи, як і будь-якої іншої, відповідно до «теорії систем» К. Л. фон Берталанфі, є не тільки наявність зв'язків і відносин між її елементами, а й нерозривна єдність із середовищем, у взаєминах із яким система виявляє свою цілісність [3, с. 25].

Для ефективного подолання корупції як соціально-політичного явища та протиправного діяння замало лише формування відповідної законодавчої бази, не випадково в Концепції ООН ідеться не тільки про «законодавчі», а й про «інші» заходи. Тобто необхідно задіяти всі елементи антикорупційного загальнодержавного механізму (системи) – законодавчі, виконавчі, судові, а також інститути громадянського суспільства (громадського контролю).

Відповідно до Конституції України, КСУ не належить до системи судів загальної юрисдикції як судової гілки влади, проте

це не означає, що він не є елементом системи антикорупційної діяльності. Натомість специфіка його діяльності полягає в тому, що Суд як орган конституційного контролю в межах своїх повноважень уживає заходів, спрямованих на захист Конституції держави та проголошених нею загальнолюдських цінностей (аксіологічний вимір).

Специфічність діяльності КСУ полягає також у тому, що він має піддавати судовому конституційному контролю закони, що регулюють питання протидії організованій злочинності та корупції, на предмет відповідності принципам організації життєдіяльності суспільства, визначеним Основним Законом демократичної, правової та соціальної держави Україна (онтологічний вимір).

Попри те, що Конституційний Суд України утворено за європейською («кельзенівською») моделлю, світоглядний зміст вітчизняного конституційного судового процесу не є зорієнтованим виключно на концепцію догматичного, позитивістського розуміння права.

Автори цієї філософсько-правової концепції І. Бентам, Дж. Остін, Г. Кельзен заперечували взаємозв'язок права, моралі та справедливості, обстоючи визначальну роль держави в законотворенні, розглядали особистість лише як істоту, здатну розуміти накази та необхідність їх примусового виконання.

Натомість, з огляду на ідеологічну спрямованість вітчизняної конституційної доктрини, відповідно до якої закони й інші правові акти мають бути проникнуті, передусім, ідеями справедливості, свободи, рівності тощо, доказування в конституційному судовому процесі, зокрема у справах щодо антикорупційного законодавства, підпорядковані загальним гносеологічним закономірностям (аксіологічним, онтологічним й епістермним).

Акти, ухвалені Судом з питань, вирішення яких віднесено до його повноважень, є результатом розумової інтелектуально-аналітичної діяльності суддів щодо пізнання й оцінювання насамперед конституційних цінностей, доктринальних позицій Конституції, законів, актів міжнародного права тощо, а також впливу оскаржених актів або їх окремих положень на суспільно-політичну ситуацію в державі.

Так, у своєму рішенні від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 Суд визнав неконституційними положення пп. «а» п. 2 ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року № 3341-XII, яким «передбачено створення Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України як державного органу зі спеціальним

статусом». Це рішення ґрунтувалося на доказовій базі, вибудованій на результатах аналітичного дослідження положень Конституції щодо визначення принципів організації роботи органів державної влади під час реалізації ними своїх повноважень, зокрема:

– ч. 2 ст. 19 Конституції України, згідно з якою «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»;

– п. 28 ч. 1 ст. 106 Конституції України, яка відносить до компетенції Президента України «створення в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб для здійснення своїх повноважень».

У цьому контексті Суд також зазначив, що «Верховна Рада України згідно з Конституцією України не наділена повноваженнями створювати при Президентові України будь-які органи, це є виключною компетенцією Президента України» [4].

В іншій справі Суд у рішенні від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 щодо корупційних правопорушень і введення в дію антикорупційних законів визнав неконституційним положення п. 2 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 11 червня 2009 року № 1506-VI в частині визнання «корупційним правопорушенням» зайняття особами, уповноваженими на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, а саме суддями та народними депутатами України, викладацькою, науковою, творчою діяльністю, медичною практикою, інструкторською та суддівською практикою зі спорту в межах робочого часу.

В обґрунтування такої юридичної позиції Суд послався на:

– положення ч. 1 ст. 54 Конституції України щодо гарантування громадянам свободи літературної, художньої, наукової і технічної творчості;

– припис ч. 1 ст. 41 Основного Закону, згідно з яким кожен має право розпоряджатися результатами власної інтелектуальної, творчої діяльності;

– ч. 3 ст. 22 Конституції України, відповідно до якої під час прийняття нових законів недопустимим є звуження змісту й обсягу наявних прав і свобод, оскільки оспорювані положення забороняють зазначеним особам займатися діяльністю, яка була їм дозволена до його прийняття;

– низку положень чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Парламентом, оскільки Цивільна

конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року та Конвенція ООН проти корупції 2003 року корупційну діяльність безпосередньо «пов'язують з корисливими діями (бездіяльністю) посадової особи вчиненими нею виключно під час виконання покладених на неї службових обов'язків»;

– Закон України «Про боротьбу з корупцією», який не встановлює юридичної відповідальності для осіб, уповноважених на виконання функцій держави, за зайняття викладацькою, науковою, творчою діяльністю у робочий час [5].

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, заборонено входити до складу органу управління підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стосовно цього законодавчого положення народні депутати України звернулися до Конституційного Суду України з клопотанням визнати його неконституційним, оскільки, на їхню думку, має місце порушення права особи володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, передбачене ч. 1 ст. 41 Конституції України.

Суд розглянув цю справу та в рішенні від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012 зазначив, що держава вповноважена запроваджувати «правові механізми, які запобігають конфлікту інтересів або забезпечують його врегулювання в разі виникнення».

Обґрунтовуючи свою юридичну позицію, Суд урахував:

– по-перше, положення Конституції України, якими передбачено можливість встановлення в законодавчому порядку обмеження щодо позаслужбової діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави й органів місцевого самоврядування (підприємницька діяльність депутатів, унеможливлення мати інший представницький мандат, заборона щодо Президента України займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку, тощо);

– по-друге, положення Конвенції ООН проти корупції 2003 року, Міжнародного кодексу поведінки державних посадових осіб, схваленому Генеральною Асамблеєю ООН від 19 грудня 1996 року, Рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи про статус публічних державних службовців в Європі від 24 лютого 2000 року № R(2000), у яких передбачено

необхідність запровадження державою заходів щодо «запобігання та врегулювання конфлікту інтересів».

З огляду на зазначене, Конституційний Суд України дійшов висновку, що заборона особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, входити до органів управління підприємств або організацій, що мають на меті одержання прибутку, до складу яких входять посадові особи, які виконують свої обов'язки на постійній основі на підставі цивільно-правових чи трудових договорів (контрактів), не суперечить Конституції України [6].

Вирішення питань конституційності положень актів антикорупційного законодавства є постійною практикою КСУ. Так, уже цього року до Суду надійшла низка конституційних подань, звернень і скарг із цих питань.

Зокрема, народні депутати України звернулися з конституційним поданням щодо визнання неконституційною ст. 368² КК України, якою, зокрема, встановлено кримінальну відповідальність за набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджена доказами.

Обґрунтовуючи свою позицію, суб'єкт права на конституційне подання посилається на Загальну декларацію прав людини 1948 року, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року та низку рішень КСУ, які Суд ухвалив протягом 2000–2017 років.

Дослідивши надані матеріали, Перша колегія суддів Першого сенату КСУ визнала конституційне подання таким, що відповідає вимогам щодо його форми і змісту та прийняла Ухвалу про відкриття конституційного провадження. Справа знаходиться на стадії підготовки до розгляду Судом [7].

За іншою справою до КСУ звернулися 65 народних депутатів України з конституційним поданням щодо визнання неконституційними окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, оскільки, на їхню думку, «не можна прирівнювати громадян до посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування». «Покладання на невизначене коло фізичних осіб, що отримують кошти в межах певних категорій програм, займаються певним видом діяльності, входять до громадських організацій, що займаються певним видом діяльності, антикорупційних заборон, обмежень та обов'язків, які

передбачені для осіб, що здійснюють функції держави, – зазначено в поданні, – суперечить принципу верховенства права (ч. 1 ст. 8 Конституції України) у частині порушення правової визначеності, а також суперечить конституційному праву на свободу об'єднань (ст. 36 Конституції України), принципу рівності та заборони обмежень за ознакою виду діяльності, невтручанням у особисте життя (ст. 21, 24, 32 Конституції України)» [8].

Дослідивши надані матеріали, Друга колегія суддів Першого сенату КСУ визнала конституційне подання таким, що відповідає вимогам щодо його форми і змісту та прийняла Ухвалу про відкриття конституційного провадження. Справа також знаходиться на стадії підготовки до розгляду Судом.

Таким чином, є підстави для висновків, що роль і місце Конституційного Суду України в реалізації антикорупційного законодавства визначають його повноваження вирішувати питання конституційності положень актів цього законодавства.

Загальні юридичні позиції Суду, сформульовані в рішеннях у справах щодо антикорупційного законодавства, полягають, зокрема, у такому:

– обмеження певних прав і свобод особи положеннями актів антикорупційного законодавства є правомірним за умови, що такі обмеження застосовують виключно у випадках та обсязі, передбачених Основним Законом;

– діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, як правотворчу, так і правозастосовну, зокрема з питань протидії корупції, слід здійснювати виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України.

Висновки. Для ефективного подолання корупції як соціально-політичного явища і протиправного діяння замало лише формування відповідної законодавчої бази, повинні бути задіяні всі елементи антикорупційного загальнодержавного механізму (законодавчі, виконавчі, судові) та громадського контролю.

Роль і місце Конституційного Суду України в реалізації антикорупційного законодавства визначають його повноваження вирішувати питання конституційності положень актів цього законодавства.

Загальні юридичні позиції Суду, сформульовані в рішеннях у справах щодо антикорупційного законодавства, полягають у такому:

– обмеження певних прав і свобод особи положеннями актів антикорупційного законодавства є правомірним за умови, що такі

обмеження застосовують виключно у випадках та обсязі, передбачених Основним Законом;

– діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, як правотворчу, так і правозастосовну, а саме з питань протидії корупції, необхідно здійснювати виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції [Електронний ресурс]: міжнар. док. від 31 жовт. 2003 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_c16. – Назва з екрана.

2. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. – Назва з екрана.

3. Bartalanffy L. General systems theory – a critical review / L. Bartalanffy // *Systems Research Yearbook*. – Moscow : Nauka, 1969. – P. 25.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «а» пункту 2 статті 5, статті 8, абзаців першого, другого пункту 2 статті 23 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», указів Президента України «Про Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю» та «Про підвищення ефективності діяльності Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю» (справа про Координаційний комітет) [Електронний ресурс]: рішення Конституційного Суду України від 7 квіт. 2004 р. № 9-рп/2004. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v009p710-04>. – Назва з екрана.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень законів України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів) [Електронний ресурс]: Рішення Конституційного Суду України від 6 жовт. 2010 р. № 21-рп/2010. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-10>. – Назва з екрана.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 частини першої статті 7, пункту 2 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [Електронний ресурс]: Рішення Конституційного Суду України від 13 берез. 2012 р. № 6-рп/2012. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-12>. – Назва з екрана.

7. Про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368^б Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]: Ухвала Першої колегії суддів Першого сенату Конституційного Суду

України від 24 квіт. 2018 р. № 134-1(І). – Режим доступу: <http://caesar/pls/wccu/p0062?lang=0&rej=0&pf5511=207976>. – Назва з екрана.

8. Про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції», пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» [Електронний ресурс] : Ухвала Другої колегії Першого сенату Конституційного Суду України від 30 серп. 2018 р. № 239-2(І). – Режим доступу: <http://caesar/pls/wccu/p0062?lang=0&rej=0&pf5511=212701>. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Konventsiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsiyi: vid 31 zhovt. 2003 r. [United Nations Convention against Corruption from October 31, 2003]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_c16 [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii": vid 14 zhovt. 2014 r. No. 1700-VII [Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" from October 14, 2014, No. 1700-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukrainian].

3. Bartalanffy, L. (1969). General systems theory - a critical review. *Systems Research Yearbook*. Moscow: Nauka.

4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 56 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen pidpunktu "a" punktu 2 statti 5, statti 8, abzatsiv pershoho, druhoho punktu 2 statti 23 Zakonu Ukrainy "Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoi zlochynnistiui", ukaziv Prezydenta Ukrainy "Pro Koordynatsiinyi komitet po borotbi z koruptsiieiu i orhanizovanoi zlochynnistiui" ta "Pro pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti Koordynatsiinoho komitetu po borotbi z koruptsiieiu i orhanizovanoi zlochynnistiui" (sprava pro Koordynatsiinyi komitet): vid 7 kvit. 2004 r. № 9-рп/2004 [The Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 56 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of subparagraph "a" of Article 5, paragraph 2, Article 8, paragraphs 1 and 2, Article 23 of the Law of Ukraine "On Organizational and Legal basis of the fight against organized crime", the decrees of the President of Ukraine "On the Coordinating Committee on Combating Corruption and Organized Crime" and "On Improving the Effectiveness of the Coordination Committee for the Fighting of Corruption this and organized crime" (case on the Coordinating Committee) from April 7, 2004, № 9-рп/2004]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v009p710-04> [in Ukrainian].

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen zakoniv Ukrainy "Pro zasady zapobihannia ta protydii koruptsii", "Pro vidpovidalnist yurydychnykh osib za vchynennia koruptsiinykh pravoporushen", "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za koruptsiini pravoporushennia" (sprava pro koruptsiini pravoporushennia ta vvedennia v diiu antykoruptsiinykh zakoniv): vid 6 zhovt. 2010 r. No. 21-рп/2010 [The Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the Laws of Ukraine "On the Principles of Prevention and Counteraction of Corruption", "On the

Responsibility of Legal Entities for Corruption Offenses". "On Amendments to Certain Legislative Acts Ukraine on liability for corruption offenses "(case on corruption offenses and the enactment of anti-corruption laws) from October 6, 2010, No. 21-rp/2010]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-10> [in Ukrainian].

6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 53 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) punktu 2 chastyny pershoi statti 7, punktu 2 rozdilju VIII "Prykintsevi ta perekhidni polozhennia" Zakonu Ukrainy "Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii": vid 13 berez. 2012 r. No. 6-rp/2012 [The Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 53 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of paragraph 2 of part one of Article 7, point 2 of section VIII "Final and transitional provisions" of the Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Counteraction of Corruption" from March 13, 2012, No. 6-rp/2012]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-12> [in Ukrainian].

7. Ukhvala Pershoi kolehii suddiv Pershoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy "Pro vidkryttia konstytutsiinoho provadzhennia u spravi za konstytutsiinym podanniam 59 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) statti 368² Kryminalnogo kodeksu Ukrainy": vid 24 kvit. 2018 r. No. 134-1(I) [Decision of the First Collegium of Judges of the First Senate of the Constitutional Court of Ukraine "On the opening of constitutional proceedings in a case under the constitutional petition of 59 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of Article 368² of the Criminal Code of Ukraine" from April 24, 2018, No. 134-1(I)]. (n.d.). *caesar.pls*. Retrieved from <http://caesar/pls/wccu/p0062?lang=0&rej=0&pf5511=207976> [in Ukrainian].

8. Ukhvala Druhoi kolehii Pershoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy "Pro vidkryttia konstytutsiinoho provadzhennia u spravi za konstytutsiinym podanniam 65 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen punktu 5 chastyny pershoi statti 3, abzatsu tretoho chastyny tretoi statti 45 Zakonu Ukrainy "Pro zapobihannia koruptsii", punktu 2 rozdilju II «Prykintsevi polozhennia" Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei finansovoho kontroliu okremykh katehoriï posadovykh osib": vid 30 serp. 2018 r. No. 239-2(I) [Decision of the Second Board of the First Senate of the Constitutional Court of Ukraine "On the opening of the constitutional proceeding in the case on the constitutional petition of 65 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of paragraph 5 of part one of Article 3, paragraph three of part three of Article 45 of the Law of Ukraine "On the Prevention of Corruption", Section 2, Section II, "Final Provisions" of the Law of Ukraine "On Amendments to certain Laws of Ukraine regarding the Peculiarities of the Financial Control of Certain Categories of Officials" from September 30, 2018, No. 239-2(I)]. (n.d.). *caesar.pls*. Retrieved from <http://caesar/pls/wccu/p0062?lang=0&rej=0&pf5511=212701> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 16.08.2018

Shaptala N. – Ph.D in Law, Judge of the Constitutional Court of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Principles of Formation of the Evidence Base when Considering the Anti-Corruption Legislation by the Constitutional Court of Ukraine

The article is devoted to issues related to the process of formation of the evidence base in the consideration of the Constitutional Court of Ukraine case concerning anti-corruption legislation. The author, having examined the practice of the Constitutional Court of Ukraine in resolving issues of constitutionality of the provisions of the laws of Ukraine in the field of combating corruption offenses, has paid special attention to the peculiarities of the process of formation of legal positions of the Court regarding the constitutionality of the provisions of these laws challenged by the subjects of the right to appeal to the Constitutional Court. According to the results of the research, the author makes the following conclusions: Corruption is a socio-political phenomenon, conditioned, first, by the imperfection of the functioning of state and social institutes, a peculiar reaction of the individual to the defects of society. The negative impact of corruption is not limited to harming the economic and political interests of society; it is a psychological phenomenon that destroys the centuries-old achievements of human civilization in the areas of morality, legal culture and respect for the principles of democratic, legal and social order of public life. The state not only has the right but also must take effective measures to combat this antisocial phenomenon. To effectively overcome corruption as a socio-political phenomenon and unlawful act, only the formation of an appropriate legislative framework is required all elements of an anti-corruption national mechanism (legislative, executive, judicial) and public control should be involved. The role and place of the Constitutional Court of Ukraine in the implementation of anti-corruption legislation determine its authority to decide on the constitutionality of the provisions of acts of this legislation. The general legal positions of the Court formulated in decisions on cases of anti-corruption legislation are, in particular, as follows: restriction of certain rights and freedoms of persons by the provisions of acts of anticorruption legislation is lawful, provided that such restrictions apply only in cases and in the amount provided for by the Basic Law of Ukraine; activities of state authorities, local self-government, their officials and officers, both law-enforcement and law enforcement agencies, including those on combating corruption, should be exercised solely on the basis of, within the limits of authority and in the manner prescribed by the Constitution and laws of Ukraine.

Keywords: anti-corruption legislation; proof; constitutional court process; corruption; legal position.